

VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ DVIŠALĖS KOMISIJOS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2022-09-22 Nr. K2-10

Vilnius

Posėdis įvyko 2022-09-22.

Posėdžio pirmininkė Loreta Soščekienė.

Posėdžio sekretorė Svetlana Kalinauskienė.

Dalyvavo:

Vyriausybės atstovai: Andrius Jautakis – Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Biudžeto departamento Valstybės valdymo ir apsaugos sektorių skyriaus vedėjas, Lina Lukoševičiūtė – Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės vyriausioji patarėja, Jūra Ivonaitytė – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vyriausioji patarėja, atliekanti Valstybės tarnybos politikos grupės vadovės funkcijas, Aistis Rusteika – Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Atrankų skyriaus vedėjas, Jelena Polijančuk – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vyresnioji patarėja.

Profesinių sąjungų atstovai: Saulius Džiautas – Nacionalinio pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimo pirmininkas, Vaidas Laukys – Nacionalinio pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimo vicepirmininkas, Vincas Kunca – Valstybinio socialinio draudimo profesinės sąjungos pirmininkas, Alma Nevierienė – Lietuvos socialinių darbuotojų profesinės sąjungos „Solidarumas“ pirmininkė, Loreta Soščekienė – Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijos pirmininkė, Vidmantas Punelis – Lietuvos valstybės tarnautojų, biudžetinių ir viešųjų įstaigų darbuotojų profesinės sąjungos atstovas.

Kiti asmenys: Jolanta Butkevičienė – Regioninių profsąjungų federacijos atstovė.

Darbotvarkė:

1. Dėl Valstybės tarnybos įstatymo projekto ir kitų su valstybės tarnyba susijusių teisės aktų projektų (*po svarstymo 2022 09 05 Komisijos posėdyje*).

1. SVARSTYTA. Dėl Valstybės tarnybos įstatymo projekto ir kitų su valstybės tarnyba susijusių teisės aktų projektų (*po svarstymo 2022 09 05 Komisijos posėdyje*).

Loreta Soščekienė padėjo Vidaus reikalų ministerijos atstovams už atsiųstą informaciją, iš kurios matyti įvairių ministerijų ir profesinių sąjungų pateiktos pastabos. Paprašė Vidaus reikalų ministerijos atstovės pakomentuoti atsiųstą medžiagą.

Jūra Ivonaitytė informavo, kad rugsėjo 13 d. vyko Tarpinstitucinis pasitarimas, kuriame buvo pritarta šio įstatymo projektui ir jį lydintiems projektams. Paskui dar keletą dienų buvo gauta pastabų, daryti kai kurie pakeitimai, po kurių su Valstybės tarnautojų dvišalės komisijos nariais kuriais buvo pasidalinta naujaisiu, atnaujintu projektu. Priminė, kad derinimo pažyma netaisoma. Padėjo komisijos nariams už pateiktas pastabas. Sutinka, kad darbo užmokesčio sistema turi būti kolektyvinėje sutartyje, o jeigu jos nėra, su darbo taryba. Informavo, kad nebus nurodyta, iki kada turi būti parengtos darbo apmokėjimo sistemos. Kalbėjo dėl bazinio dydžio paskaičiavimo. Penkių eurų didėjimas įskaičiuojamas į naują koeficientą. Paklausė ar bus nagrinėjamos visos Sauliaus Džiauto pateiktos pastabos, kadangi jų yra labai daug. Informavo, kad rugsėjo 23 d. VTĮ projekto pakeitimai bus teikiami Vyriausybei, rugsėjo 28 d. projektas bus svarstomas Vyriausybės posėdyje. Planuojama, kad spalio mėnesį projektas bus pateiktas Seimui.

Loreta Soščekienė paklausė, kaip vadovas nustatys darbo užmokesčių, jeigu darbo užmokesčio sistema nebus nustatyta.

Jūra Ivonaitytė paaiškino, kad dėl darbo apmokėjimo sistemos vadovas turės susitarti su profesinės sąjungos atstovais. Tikisi, kad tai įvyks maksimaliai greitai. Vadovai bus skatinami projektuoti. Paminėjo, kad nėra užtikrintumo, kada įstatymas bus priimtas. Teisėkūros procesas šiam momentui sunkiai identifikuojamas. Planuojama kalbėti su vadovais.

Loreta Soščekienė pasiteiravo, kada bus parengtos pareiginių algų gairės.

Jūra Ivonaitytė atsakė, kad planuojama, jog turėtų būti parengta rugsėjo 30 d. Nurodė, kad maždaug spalio viduryje būtų galima diskutuoti su kitomis suinteresuotomis šalimis. Paprašė esamą situaciją pakomentuoti Valstybės tarnybos departamento atstovą.

Aistis Rusteika paaiškino, kad kol nėra priimto įstatymo, nėra ir pareiginių algų gairių.

Jūra Ivonaitytė kalbėjo, kad gairės apie tai, kokios turėtų būti pareiginės algos, turi būti prieš įstatymo priėmimą. Paminėjo, kad jau dabar yra taikomos darbo apmokėjimo sistemos, pvz. Valstybinėje mokesčių inspekcijoje. Bendri principai – kokie požymiai lemia, kokia tavo alga, yra santykinai aiškūs.

Aistis Rusteika kalbėjo, kad yra įvedami papildomi kriterijai. Paminėjo, kad aprašo statusas – rekomendacinis ir jis įsigalios tada, kai įsigalios įstatymas. Informavo, kad rugsėjo 30 d. aprašas bus teikiamas Vidaus reikalų ministerijai, o tada – socialiniams partneriams.

Loreta Soščekienė informavo, kad profesinių sąjungų atstovai buvo susirinkę ir išsiginčijo profesinių sąjungų poziciją, dėl ko turi didelių pastabų šiai reformai. Paprašė Sauliaus Džiauto pristatyti šią poziciją.

Saulius Džiautas pasiteiravo, kada bus atliekamas įstatymo projekto antikorupcinis vertinimas.

Jūra Ivonaitytė informavo, kad antikorupcinis įstatymo projekto vertinimas jau atliktas, išvados gautos ir pateiktos.

Saulius Džiautas informavo, kad Lietuvos profesinių sąjungų centrai susipažino su pateiktu atnaujintu Valstybės tarnautojų dvišalės komisijos nariams teiktu Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo projektu, jo aiškinamuoju raštu ir teikia suderintą profesinių sąjungų poziciją dėl kelių bendrai matomų esminių problemų: 1) Nurodė, kad Projekte nėra numatyta aiškaus teisinio reglamentavimo, susijusio su profesinių sąjungų veikla, garantijomis, kolektyvinių sutarčių sudarymo galimybėmis valstybės tarnyboje. Atkreipė dėmesį, kad Valstybės tarnybos santykiuose yra tam tikrų ypatumų, kuomet Darbo kodekse numatytas reglamentavimas jo neapima, pavyzdžiui valstybės tarnybos santykių ypatumai sudarant šakos ar nacionalines kolektyvines sutartis, profesinių sąjungų atstovų dalyvavimas valstybės tarnautojų atrankose, veiklos vertinime ir pan. manoma, kad siekiama minimizuoti profesinių sąjungų įsitraukimą į valstybės tarnybą. Mato problemą dėl aiškių viešosios ir privatinės teisės reguliavimo principų skirtumų, kurie gali sąlygoti, kad tinkamai neapibrėžus Projekte, dalis normų negalios atsižvelgus į galiojantį viešosios teisės principą „draudžiama viskas, kas nėra tiesiogiai leidžiama“; 2) Nepritariama siūlomam naujojo bazinio dydžio peržiūrėjimui kas trejus metus. Bazinis dydis privalo būti peržiūrimas kiekvienais metais ir tik taip bus galima išvengti valstybės institucijose ir įstaigose mokamo darbo užmokesčio atotrūkio nuo darbo rinkos. VRM teigia, kad teikiami pakeitimai būtini norint modernizuoti valstybės tarnybą ir pritraukti aukštos kvalifikacijos specialistus, tačiau siūlymas bazinį dydį peržiūrėti kas trejus metus tik dar labiau skatins tarnautojus žvalgytis į privatų sektorių, kur atlygis kyla kasmet; 3) Nėra sprendžiama motyvacinės sistemos valstybės tarnautojams kūrimo problema. Iš valstybės tarnautojo reikalaujama aukštos kompetencijos bei neprikaištingos reputacijos. Valstybės tarnautojams paliekami aukšti reikalavimai, kurie nebūtų taikomi privačiame sektoriuje, tačiau neproporcingai sumažinamos motyvacinės priemonės. Manoma, kad teikiamame projekte privalo atsispindėti aiški motyvacinė sistema. Vadovas darbo užmokesčio sistemos neprivalės derinti su įstaigoje veikiančiais darbuotojų atstovais. Profesinių sąjungų centrai primygtinai reikalauja, kad darbo apmokėjimo sistema būtų nustatoma kolektyvinėje sutartyje. Jeigu kolektyvinės sutarties nėra, darbdavys darbo apmokėjimo sistemą privalo suderinti su profesine

sajunga, o jei jos nėra – su darbo taryba; 4) Nurodė, kad nepritariama Projekte teikiamiems pakeitimams dėl suteikiamų atostogos dienų kiekio sumažinimo bei kitų svarbių socialinių garantijų. Siūloma palikti galiojantį esamą nustatytą teisinį reglamentavimą dėl atostogų, nes tai viena iš priemonių skatinanti valstybės tarnybos patrauklumą. Kalbėjo, kad Projekte siūloma atsisakyti visiems valstybės tarnautojams, įskaitant ir valstybės tarnybos įstaigų vadovus, mokamo priedo už stažą valstybei. Tai gali sukelti neigiamą efektą, t. y. aukštos kvalifikacijos specialistams toks pakeitimas tik parodys, kad šių ištikimybė valstybės tarnybai buvo beprasmis; 5) kalbėjo, kad profesinėms sąjungoms kelia nerimą VRM retorika. Viešumoje yra sakoma, kad yra 27 tūkst. valstybės tarnautojų, bet kiek jų liks po reformos, priklausys nuo sprendimų įstaigose. Projekte numatyta, kad būtų panaikinta viršutinės valstybės tarnautojų atlyginimo „lubos“, atsisakoma didžiausio leistino tarnautojų ir darbuotojų skaičiaus. Institucijų ir įstaigų vadovams būtų suteikta daugiau diskrecijos patiems spręsti, kiek ir kokių pareigybių reikia veiklai vykdyti ir tikslams pasiekti, vadovas taip pat turėtų daugiau teisių sprendžiant dėl darbuotojo atlyginimo. Tačiau tuo pačiu sumažintas tarnautojų skaičius tiesiogiai padidins krūvį likusiems tarnautojams, kas iš tikro sumažins ir teikiamų paslaugų visuomenei kokybę. Matomas aiškus, galimai net korupcinis, pavojus, kai vadovas galės pats sumažinti tarnautojų skaičių, perskirstyti darbo krūvį, o decentralizuotą konkursą laimėjusiam tarnautojui (draugui, kaimynui, senam kolegai) skirti ne tik pareigų neatitinkančią algą, o taip pat dar skirti ir dosnų priedą.

Vincas Kunca pritarė išdėstytaai nuomonei. Paklausė dėl įstatymo projekto 13 str. – ar bus palikta dabar esanti formuluotė.

Jūra Ivonaitytė atsakė teigiamai ir informavo, kad šią mintį išgirdo Valstybinės darbo inspekcijos rengtuose mokymuose/diskusijose apie darbo apmokėjimo sistemas. Kalbėjo, kad pritariama pozicijai, kad Kolektyvinės sutarties dalimi turėtų būti darbo apmokėjimo politika. Sakė, kad atnaujintame projekte į tai atsižvelgta.

Vincas Kunca paklausė dėl įstatymo projekto 7 str., ar pareigybių skaičių ir pareigybių sąrašus sudaro vadovai.

Jūra Ivonaitytė pakomentavo, kad galima būtų atsižvelgti į tai ir formuluoti pagal profesinių sąjungų atstovų pateiktą siūlymą. Kalbėjo, kad peržvelgė Sauliaus Džiauto raštu atsiųstas pastabas. Nurodė, kad nors bazinį dydį numatoma peržiūrėti 2025 m., tačiau tai nereiškia, kad darbo užmokestis negali didėti anksčiau, pvz., po vertinimo. Dėl siūlymo reglamentuoti nuotolinį darbą – nėra perkeliama Darbo kodekso nuostatos, kadangi jas ir taip galima taikyti. Dėl veiklos vertinimo – bus vertinama veikla ir rezultatai. Šiuo metu galima neįvykdyti metinių užduočių, bet turėti aukštą kvalifikaciją. Motyvacija ir darbo užmokesčio kėlimas siejamas su rezultatais (pvz., darbo atlikimo savalaikiškumas, savarankiškumas). Gali būti aukšta kvalifikacija ir gebėjimai, bet nesiekiamas rezultatas. Stažas nėra motyvuojanti dalis, net 90 proc. dabartinių valstybės tarnautojų sako, kad jiems nereikia tobulintis, kelti kvalifikaciją. Kalbėjo, kad situaciją norisi pakeisti. Valstybės tarnyboje turi būti lygios sąlygos.

Jolanta Butkevičienė kalbėjo, kad įstatymo projekte nėra pasiūlyta nieko, kas pagerintų žmogaus darbo sąlygas. Kalbėjo, kad reiktų peržiūrėti visą tyrimą, o ne dalimis. Pasisakė apie politikų kišimąsi į valstybės tarnautojų darbą. Sakė, kad Vidaus reikalų ministerija 2021 m. pati atliko puikų tyrimą. Tai, kad jauni žmonės neužsibūna niekur – tai kartos psichologija. Lojalūs valstybės tarnybai žmonės yra su stažu. Kalbėjo apie vertinimą. Yra patvirtinti metiniai planai, metų pabaigoje žmogus bus vertinamas. Jeigu pasikeičia situacija (covid-19 pandemija, embargas ir pan.), planas neįvykdomas, ką tada žmogui daryti.

Vidmantas Punelis kalbėjo, kad blogai yra tai, kad atsisakoma matyti valstybės tarnybos specifiką. Naikinamos specifinės garantijos. Įstatymo projektas prieštarauja LR Konstitucijai. Darbo kodeksas neturėtų būti taikomas valstybės tarnybai. Klausimas dėl amžiaus – grįžo trisdešimties metų riba. Dėl priedų – buvo atsisakyta, kad gali būti mokamas priedas už pavadavimą, o dabar vėl grįžo, kad gali būti mokama už pavadavimą.

Jūra Ivonaitytė pakomentavo, kad nereikia grįžti į praeitį. Padarė pastabą, kad tarp diskutuojančių turi būti pagarba. Dėl amžiaus ribos – yra gauti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pastebėjimai dėl galimybės turėti pratęstą tarnybą, dėl mentorystės. Dėl diskriminacijos dėl amžiaus – žmogus neturi dirbti iki gyvos galvos. Yra paliktos nuostatos dėl amžiaus tokios, kokios yra dabar. Yra palikti pagrindai mokėti priemokas, kadangi yra kritinių situacijų, tačiau dabar negalėjo mokėti daugiau. Dėl žodžių „gali“ ir „privalo“ – lingvistinis principas.

Vidmantas Punelis pakomentavo, kad per kelis mėnesius pasikeitė imperatyvas.

Loreta Soščekienė pakomentavo, kad komisija negalės bendru sutarimu pritarti įstatymo projektui. Vertinime nedalyvauja profesinės sąjungos. Netenka prasmės mokymai. Vertinti galės vien tik vadovas. Neigiamas dalykas, kad vertinime negalės dalyvauti profesinės sąjungos, galės būti korupcija.

Jūra Ivonaitytė paminėjo, kad praktikoje komisijos nėra veiksmingos, kad yra galimybė po vertinimo eiti į teismą, kaip tai buvo ir anksčiau.

Vincas Kunca kalbėjo, kad neturėtų įstatymo projekte sumažėti socialinių garantijų, kitaip negalės pritarti projektui.

Jūra Ivonaitytė pakomentavo, kad socialinės garantijos, išskyrus atostogų trukmę, nesikeičia. Yra pinigine motyvacija. Įrašyta, dėl ko galima tartis kolektyvinėse sutartyse, todėl blogėjimo neįžvelgia. Socialinių garantijų paketą galima užsitikrinti per kolektyvines derybas.

Loreta Soščekienė paprašė Komisijos nariams atsiųsti galutinį įstatymo projekto variantą. Dėl gairių pasiūlė susitikti spalio mėnesį. Profesinių sąjungų atstovų nuomonė – įstatymo projektui pritarti negalime. Pasiūlė fiksuoti skirtingas šalių nuomones, atsižvelgiant į Valstybės tarnautojų dvišalės komisijos nuostatų 20 p., ir teikti jas Trišalei tarybai. Kitas posėdis bus organizuojamas darbo tvarka.

NUTARTA. Fiksuoti, kad:

1. Vyriausybės atstovai pritaria Valstybės tarnybos įstatymo projektui ir kitiems su valstybės tarnyba susijusiems teisės aktų projektams.

2. Profesinių sąjungų atstovai nepitaria Valstybės tarnybos įstatymo projektui ir kitiems su valstybės tarnyba susijusiems teisės aktų projektams.

3. Klausimą perduoti svarstyti Lietuvos Respublikos trišalei tarybai.

4. Kitą Valstybės tarnautojų dvišalės komisijos posėdį organizuoti darbo tvarka.

Posėdžio pirmininkė

Loreta Soščekienė

Posėdžio sekretorė

Svetlana Kalinauskienė